
OVERZICHT THEMAGROEPEN 1971 / 72.

DUIZENDZESENZESTIG

In de cursus 1971-1972 en waarschijnlijk doorlopend in 1972-1973 zal o.l.v Prof. Jongkees en Drs. Bakker een themacollege gehouden worden over 1066 het jaar waarin de Normandische Hertog Willem de Veroveraar de Angelsaksische gebieden veroverd.

Het is zeker niet de bedoeling om ons uitsluitend bezig te houden met dit ene jaar, interessant genoeg overigens i.v.m. militaire en politieke aspecten en een unieke bron: het Tapijt van Bayeux. De voorgeschiedenis van 1066 speelt zich af o.a. in Engeland, Frankrijk, Normandië en de Scandinavische landen. Hoe ziet het Frankrijk er uit waar zich de Noormannen in het begin van de 10e eeuw vestigen? Hoe zijn de Noormannen tot Normandiërs geworden? Is dat proces te volgen? Hebben de Noormannen zich geheel geassimileerd of zijn eigen karaktertrekken bewaard gebleven, misschien op politiek of religieus gebied? In deze tijd immers worden de Noormannen-Normandiërs tot het Christendom bekeerd. Aan de andere kant van het Kanaal zijn ook sinds het begin van de 10e eeuw grote veranderingen opgetreden. De heptarchie ten dele onderworpen door Scandinavische invallers, de poging tot het vormen van een groot Noordzeerijk onder Knoet, de restauratie van de Angelsaksische vorsten. Heeft de Angelsaksische cultuur dit kunnen overleven? Wat is de invloed geweest op de Kerk? En dan het jaar van de verovering met zijn gevolgen, waarbij ook weer één bron duidelijk naar voren komt: het Domesday-Book, hoe werd het samengesteld en wat is de betekenis. Enkele vragen waar in gemeenschappelijk overleg nog vele aan toegevoegd zullen kunnen worden. De voorlopige opzet is om in de cursus 1971-1972 ongeveer tot (en met) Hastings te komen, in 72-73 meer aandacht te besteden aan de periode daarna.

OOST EN WEST IN DE MIDDELEEUWEN II.

Gedurende de cursus 1970-1971 is de periode van circa 300 tot aan de kruistochten behandeld. Dit jaar moeten in een logisch daarbij aansluitende chronologische volgorde de jaren van 1095 tot omstreeks 1500 daaraan worden toegevoegd. Een zekere diversiteit zal ook in deze eeuwen bij dit thema noodzakelijk zijn, omdat het erom blijft gaan de wederzijdse beïnvloeding van drie grote beschavingen: de Westerse, de Arabische en de Byzantijnse duidelijk te maken. Een belangrijk onderdeel vormen daarbij de kruistochten, niet zozeer in hun militaire of politieke betekenis, maar vooral in hun culturele uitwerking. Maar ook de te vaak verwaarloosde penetratie van de Westerse wereld in het Oosten na 1300 zal uitgebreid aan de orde komen.

In elke cursus zal de groep, zo veel mogelijk rekening houdend met ieders wensen en met de mogelijkheden (waaronder mede begrepen de beschikbare hulpmiddelen en de competentie van begeleiders, eventueel voor deelgebieden uit te nodigen specialisten als 'gastbegeleiders'), een keuze moeten doen uit de veelheid van sectoren of aspecten, die bestudeerd zouden kunnen worden. In eerste instantie zal deze keuze moeten worden gedaan bij de aanvang der werkbesprekingen. Opdat de deelnemers daarbij met kennis van zaken kunnen meespreken, zal enige basisliteratuur worden verschaft of opgegeven. Zo nodig wordt deze aangevuld met inleidingen door de begeleiders.

Telkens na de behandeling van een onderdeel zal worden getracht te komen tot een (voorlopige) afronding; dit zou kunnen gebeuren door middel van samenvattende en afsluitende voordrachten door een van de deelnemende studenten of docenten. Tegen het einde van elk cursusjaar worden de onderdelen in hun samenhang en wisselwerking bezien, voor zover dat in de loop van het jaar nog niet mogelijk is geweest. Ook wordt het jaar als geheel afgerond.

Suggesties, ook over de praktische inrichting der werkzaamheden (referaten, notulen, werken met bibliografieën en recensies enz.), zijn de begeleiders ook vóór de eerste bijeenkomst van de groep welkom.

OPSTANDIGHEID IN DE ZESTIENDE EN ZEVENTIENDE EEUW

De themagroep voer opstandigheid in de zestiende eeuw, die zich in de afgelopen cursus in de intense belangstelling van een beperkt, maar uitgelezen gezelschap mocht verheugen - behoorden niet enkele redactieleden van dit illustere orgaan zelf er toe? - zal het volgende jaar, , onder leiding van Dr. Mellink en Drs. Postma, voortgezet en uitgebreid worden, zowel wat betreft het aantal deelnemers, die nu ook enige MO-jaargangen kunnen toe vloeien, als ten aanzien van de afbakening van het onderwerp zelf. De probleemstelling: politieke, sociale en religieuze opstandigheid in de zestiende eeuw was op zich zelf ruim genoeg (zie de evaluatie) om een zeer gevarieerd menu in behandeling te kunnen nemen. De opstand der Comuneros in Spanje kreeg veel aandacht met alle complicaties ervan op het punt van de Spaans-Nederlandse relaties naast een geheel andersoortige materie als de Duitse Boerenoorlog en de plaats daarvan in de religieuze en maatschappelijke tijdsituatie.

Het behoeft uiteraard geen betoog dat zekere aspecten van de Nederlandse Opstand in deze groep de belangstelling genoten die men kon verwachten en dat zonder twijfel de behoefte aanwezig is om dit en andere problemen in algemeen-Europees verband nog nader te analyseren. Voor de komende cursus bestaat dan ook het plan, maar alles moet natuurlijk nog met de aanstaande deelnemers besproken worden, de tijdgrens te verleggen naar het midden van de zeventiende eeuw, zodat een hele reeks nieuwe revoluties binnen het gezichtsveld komen. De structurele crisisverschijnselen in de West-Europese samenleving van de tijd van Richelieu en de dertigjarige oorlog, de bijzondere positie daarin van de Nederlandse Republiek (Viel onze gouden eeuw in een tijdvak van crisis? luidt

de titel van een verhandeling die dit probleem aansnijdt) zijn gefundenes Fressen voor wie geneigd is historische processen ook met behulp van sociologische begrippen te doorlichten. Een geheel eigen complex van vraagstukken komt met de puriteinse revolutie in Engeland aan de orde, waarbij de oplettende student van de zestiende eeuwse revolutie de mogelijkheid zal opmerken de lijnen door te trekken van het seculendom dat zich reeds in de Boerenoorlog manifesteerde en in velerlei vorm bij de Independenten weer optreedt. De verhouding van Calvinisme en (Ana) baptisme is een ander intrigerend thema dat zich hierbij voordoet - niet het enige voorbeeld overigens van mogelijke vergelijkingpunten tussen de Nederlandse Opstand en de Engelse revolutie.

Ten aanzien van al deze vragen zal de groep zelf echter tot het opstellen van een program moeten komen, waarbij de docenten uiteraard hun inbreng kunnen leveren. De verhouding tussen het doceer-element en de zelfwerkzaamheid zal in de praktijk wel een bevredigende regeling vinden die ook het waardevolle bestanddeel van de onderlinge discussie tot z'n recht zal doen komen.

MAGIE, GELOOF EN REDE VAN DE 16e TOT IN DE 18e EEUW

Prof. E.H. Waterbolk

F.R. Ankersmit

Aan de ene kant is het gemakkelijk, maar aan de andere kant juist heel moeilijk om een indruk te geven van de bedoeling van deze thema-groep. Oorzaak hiervan is de vanzelfsprekende veelomvattendheid en complexiteit van het onderwerp, zowel waar het de materie zelf betreft, als waar het om het tijdsbestek gaat. Het is daarom ondoenlijk hier een algemeen patroon van de bedoelingen weer te geven, slechts een globale indruk zal gegeven worden.

Zoals Huizinga in zijn "Herfsttij" laat zien, bestaat aan het einde van de Middeleeuwen een toenemende tendentie naar uitersten in de geloofservaring. Enerzijds vinden we een groep, voor wie het geloof nog slechts in extravagante uiterlijkheden aanvoelbaar blijft, anderzijds de introspectieve mysticus voor wie de innerlijke ervaring van de band tussen God en de mens de meest wezenlijke kern van de religie is. Deze polarisatie gaf een soms haast schroeiende "felheid" aan het geloofs-beleven, niet alleen in kerk en klooster, maar heel sterk ook in het dagelijks leven. Een typische uitingsvorm hiervan is het morbide geloof in een boven-natuurlijke wereld van heksen, tovenaars, van astrologie, alchemie en allerlei chiliastische profetieën; elementen, die allen zo karakteristiek zijn voor de late Middeleeuwen en de 16e eeuw.

Een extra dimensie wordt in de 16e eeuw aan deze miraculeuze "betoverde Weereld" toegevoegd, wanneer de strijd aanvangt tussen religies, (het Katholicisme en het Protestantisme, die beiden pretenderen de geopenbaarde waarheid te verkondigen.) De Anti-Christ, de duivel is nu een concrete realiteit, die men duizend-voudig ontmoet in de vertegenwoordigers van het vijandelijke geloof.

Het boeiende van het thema ligt hierin, dat het steeds de gelegenheid biedt het standpunt van vele grote en belangrijke geesten uit de Nieuwe Tijd in dezen te peilen. Zo had ook Erasmus zijn ideeën over hekserij, Pierre Bayle en Voltaire zien in het geloof in heksen een van de meest weerzinwekkende misstanden, die slechts in de schaduw van de Middeleeuwse Kerk konden voortbestaan. Uiteraard zullen ook minder grote namen ter sprake komen, zoals een Paracelsus, of een Jacob Böhme, typische representanten van wat er in deze tijd op dit gebied leefde. Het zij hier vermeld, dat een pre-candidaten college uiteraard niet de plaats is om op allerlei technische details in de vaak bizarre theorieën van deze mensen in te gaan.

Waarschijnlijk zal volstaan worden met een enkele indruk van magische getalspeculaties aan de hand van wat dia's van het Escuriaal, of van prenten van bijvoorbeeld Dürer. Ook zou in dit verband de Faustsage in de Engelse toneelbewerking van Ben Honson kunnen worden gezien.

De bestudering van het verloop van een aantal heksen-processen door de eeuwen heen zal ook een beeld kunnen geven van het dagelijks leven. Van de tijd van de "Marieken van Nimwegen" tot de tijd van de regenten ziet men dan gaandeweg de houding van de overheid tegenover de heksen-processen een langzame evolutie doormaken. Voor Frankrijk wordt van deze kentering een beeld gegeven in het hieronder genoemde boek van Mandrou. De vraag in hoeverre bepaalde vormen van bijgeloof desondanks onder het volk blijven leven, zal tevens het probleem van de sociale gelaagdheid en van standsverschillen aan de orde stellen. Ook een massa-psychologische kant zit aan deze heksen-processen; vaak immers ziet men in moeilijke tijden onder het mom van een heksen-jacht een "hetze" tegen de zwakken en de verdrukten die men voor het ongeluk van de groep verantwoordelijk stelt.

Enkele praktische punten

1. het thema-college zal de gelegenheid bieden om ook allerlei facetten van de Nieuwe Tijd te belichten, die meer in de normale historische kaders vallen (Oorlogsvoering, de Opstand tegen Spanje e.d.). Specialismen, nogmaals, dienen vermeden te worden. Voortijdige
2. Stencils zullen worden uitgereikt ten einde de deelnemers aan de themagroep zoveel mogelijk in staat te stellen op volwaardige wijze aan de discussie deel te nemen.
3. Deelnemers aan deze groep zullen erop moeten rekenen, dat teksten in het Latijn niet te vermijden zijn. (Het Latijn was in die tijd de enige boven-nationale taal, tot het Frans + 1700 een concurrent wordt).

Literatuur.

1. R. Mandrou: Magistrats et sorciers en France au XVIIe siècle.
2. H.R. Trevor-Roper: Reformation and social change.
3. K. Thomas: Religion and the decline of magic. Studies in popular belief in the 16th and 17th century England.
4. H.R. Trevor-Roper: The European Witch-Craft of the 16th and 17th Century, Penguin.

POLITIEKE THEORIËN

In de cursus 1971-72 zullen wij ons met de negentiende eeuw bezig houden. Ruwweg delen wij de stof op de volgende wijze in. Eerste trimester: het liberalisme; tweede trimester: het socialisme; derde trimester: het conservatisme en de confessionele partijen.

Meer dan in 1970-71 zullen wij trachten de denkbeelden te plaatsen in de concrete sociale en politieke situatie. Problemen van staatsregeling, partijvorming ed. moeten binnen ons kader worden gebracht. Daarvoor is vereist dat de studenten een aantal werken degelijk bestuderen zodat zij beschikken over de kennis die vruchtbare discussie mogelijk maakt. Wij adviseren hun daarom met klem de volgende werken voor en tijdens de colleges intensief te gebruiken.

Eugene N. Anderson & Pauline R. Anderson, Political Institutions and Social Change in Continental Europe in the Nineteenth Century (Berkely, 1967).

L.Bergsträsser, Geschichte der politischen Parteien in Deutschland (Deutsches Handbuch der Politik, II, München, 1965).

John Bowle, Politics and Opinion in the Nineteenth Century. An Historical Introduction (London, 1954; herdrukt).

H. Stuart Hughes, Consciousness and Society: The Reorientation of European Social Thought, 1890-1930 (Vintage ed., 1963).

J.J. de Jong, Politieke organisatie in West-Europa na 1800 ('s-Gravenhage, 1951).

George H. Sabine, A History of Political Theory (London, 1937; vele malen herdrukt),

Walter Theimer, Geschichte der politischen Ideen (Bern, 1955).

Indien dat nuttig en aanvaardbaar blijkt, zullen wij aan het einde van elk trimester de resultaten van ons onderzoek in persoonlijke gesprekken met de studenten testen. Men moet er rekening mee houden dat elke week enkele tientallen bladzijden lectuur worden opgegeven die door alle deelnemers bestudeerd moeten worden. Bovendien wijzen we er met klem op dat niemand, behalve in gevallen van force majeure en na duidelijke en tijdige kennisgeving, kan worden ontslagen van de plicht de colleges bij te wonen.

Gedurende het eerste trimester zullen wij na enkele algemene inleidingen de volgende onderwerpen bestuderen:

1. Het vroege Franse liberalisme van Benjamin Constant en anderen.
2. De invloed van de economen op het liberalisme (Adam Smith en J.B.Say)
3. Het 'doctrinaire' liberalisme.
4. Het Nederlandse liberalisme tot en met Thorbecke.
5. Het utilitarisme en John Stuart Mill.
6. Tocqueville.
7. Het katheder-socialisme, links-liberalisme enz.
8. Het Franse radicalisme.

Als algemene inleiding tot het onderwerp kan worden gebruikt:

Guido de Ruggiero, The History of European Liberalism (vert. door R.G. Collingwood; Oxford, 1927, herdrukt in de Beacon Press, Boston, 1959).

F.L. van Holthoon
E.H. Kossmann

DE NAZIREVOLUTIE

In verband met de noodzaak meer thema's aan te bieden wegens het grote aantal studenten, dat daaraan dient deel te nemen, zullen collega Naarden en ik in de volgende cursus elk afzonderlijk een thema leiden. Daaraan zal deelgenomen worden door de studenten, die in de cursus van 1970-'71 tweedejaars waren en de keus hebben tussen de voortzetting der Russische revolutie-geschiedenis en de nazirevolutie, en een (beperkt) aantal van degenen die in oct. 1971 themacolleges zullen gaan volgen. In het begin van de cursus 1971-'72 zal, mee door de dan 3e-jaars, aan de nieuwe deelnemers de essentie van het in 1879-'71 behandelde worden medegedeeld. Ter stimulatie van de kennis van zaken van de nieuwe deelnemers en hun mogelijkheid om vruchtbaar aan de discussie mee te doen, zullen deze in november een protentamen over de hoofdzaken van het thema dienen af te leggen. In de verdere loop van de cursus zullen zij, eventueel in teamwork, een eigen bijdrage tot de bestudering van het thema gaan leveren. De 3-jaars zullen tussen de Kerstvacantie en het eind van de cursus een scriptie over een onderdeel van het thema schrijven. Van elke zitting van themacollege zullen 'notulen' door telkens verschillende deelnemers worden opgemaakt. Overigens zal met de deelnemers bij het begin van de cursus een bespreking over de methode worden gehouden, waarbij gesteund zal worden op de bevindingen in de afgelopen cursus die bij de evaluatiebijeenkomst in mei ter tafel zijn gekomen.

De naam van het thema zal in de meest ruime zin worden geïnterpreteerd. Ik stel mij voor met de voorgeschiedenis van de 'Machtsergreifung' na 1930 te beginnen, deze zelf en de verschillende aspecten van de nazistaat uitvoerig te behandelen tot het uitbreken van de 2e wereldoorlog, maar ook het fascistische Italië en eventueel de fascistische bewegingen in andere Europese landen in het thema in te voegen. Aanwezigheid behoudens force majeure en actieve deelname aan de werkzaamheden worden van de studenten, die zich voor dit thema opgeven verwacht.

G. Taal

RUSSISCHE REVOLUTIE

Zoals uit het voorafgaande blijkt is dit thema een gedeeltelijke voortzetting van het vorig ('79-'71) jaar gehouden college over revolutionaire en contra-revolutionaire stromingen van de twintigste eeuw. Nieuwe deelnemers aan dit college worden verzocht enige inleidende literatuur door te nemen, waarover op een protentamen aan het begin van het jaar enige vragen gesteld zullen worden.

Bijv.: L. Kochan, The making of Modern Russia, Pelican A529 (ook als Aulaboek 254), hoofdstuk XIII - XXII, of J.C. Curtiss, The Russian Revolutions of 1917, Anvilbook.

De derde jaars studenten zullen samen met de docent enige inleidende colleges verzorgen. Daarna zal als voornaamste onderwerp de bolsjevistische revolutie op het programma staan, m.a.w. de bolsjevistische staatsgreep van oktober 1917, het oorlogscommunisme, de burgeroorlog, de nieuwe economische politiek enz.

Voornaamste leidraad hierbij wordt gevormd door:

- W.H. Chamberlin, The Russian Revolution, I/II. Universal Library Grosset's 0188/0189.
- E.H. Carr, A History of Sovjet Russia. 6 delen in Pelican Books. Van deze boeken wordt de aanschaf ten zeerste aanbevolen.
- Ook andere onderwerpen zoals de proletkoelt, de Komintern, de rol van de Russische Communisten in de Chinese revolutie e.d. kunnen aan de orde gesteld worden.

Het definitieve programma en de algehele opzet zullen in overleg met de deelnemers worden vastgesteld.

B. Naarden

CONTEMPORAINE GESCHIEDENIS

De themagroep zal zich bezighouden met de ontwikkeling van Japan sedert 1945. Het is de opzet zich gedurende twee jaar te verdiepen in een niet-Europees politiek systeem, in het bijzonder om na te gaan welke betekenis Westerse begrippen (politieke partij, parlement, staatshoofd, natie, nationalisme, e.d.) in een dergelijk systeem hebben.

Aandacht zal onder meer worden besteed aan:

- de structuur van het politieke systeem van Japan (met name de veranderingen die door de zgn. MacArthur-Grondwet tot stand kwamen);
- de binnenlands-politieke ontwikkelingen in Japan sedert 1945;
- de groei van Japan tot een grote mogendheid in economisch opzicht;
- de militair-politieke ontwikkelingen (i.h.b. de bijzondere status van de "zelf-verdedigingsstrijdkrachten" en het probleem van de nucleaire bewapening);
- de internationaal-politieke situatie van Japan (de betrekkingen met de Verenigde Staten, de Sowjet-Unie, China, Formosa, India, Australië; de positie van Japan in de Verenigde Naties; de houding van Japan ten aanzien van regionale organisatie).

SOCIAAL-ECONOMISCHE GESCHIEDENIS

Het program (ook van werkgroepen) voor het a.s. jaar staat nu vast. De zgn. themagroep is één van die werkgroepen. Het gaat neerkomen op het volgende:

Gegeven worden luistercolleges voor candidandi en alle geïnteresseerden (a) Inleiding tot de Economische Geschiedenis

(dinsdag 9-10: P. Kooy)

(b) Het conjunctuurverschijnsel (dinsdag 10-11): H. Baudet

Werkgroepen (= "themagroep") :

(a) Conjunctuur (dinsdag 11-13 : voortzetting van de dito-werkgroep van het afgelopen jaar; maar nieuw-komers kunnen daar wel inval-

len, als zij het luistercollege van 10-11 volgen). Zie het afzonderlijke stuk hierover

- (b) Kleding en mode (dinsdag 15-17; dit is een samenwerking van ec. hist., bedrijfseconomen en sociaal-psychologen; beogend tot de kerstvacantie litteratuurstudie; na de kerstvacantie modelbouw van het verschijnsel der modeverandering; na de Paasvacantie een bedrijfsecon. toetsing op het rekencentrum. Tot de kerstvacantie kan een 'onbeperkte' groep meedoen; na de kerstvacantie kan alleen een heel beperkte groep worden ingeschakeld bij de modelbouw en de toetsing. Dit stelt vrij hoge eisen van interesse en bereidheid zich in te werken in de methoden van modern wetenschappelijk onderzoek. In principe dus alleen voor gevorderde studenten met duidelijke 'motivatie' om de moeite te doen zich in die technieken (m.n. het leren "spreken" van de taal van de computer, waarvoor een aparte cursus wordt gegeven) te verdiepen. Anderen, die wel de eerste termijn willen meedoen maar zich daarna toch niet in het echte onderzoek in bedoelde zin willen begeven, kunnen --dat hangt een beetje van het aantal af -- een afzonderlijke werkgroep 'modeverandering' vormen, waarmee ik in andere richting iets wil ondernemen. Tijd en werkschema worden later in overleg bepaald.
- (c) 20 Artikelen na W.O. II (woensdag 10.30-12.30; dit is het gebruikelijke 'Candidatencollege' maar ook anderen mogen altijd deel nemen. Aan de orde zijn innovationproblemen: empirisch onderzoek van het acceptatieproces van een aantal nieuwe producten, die na 1945 op de markt kwamen en daar al-of-niet hun plaats veroverden)
- (d) Colloquium (op ongeregelde dagen en uren, ongeveer eenmaal per maand; doel is de samenstelling van een soort Inleiding tot de economische geschiedenis, volgens een opzet, die wij twee jaar geleden maakten. De uitwerking daarvan is inmiddels een eind op streek. Maar wij hebben nog één à twee jaar nodig om tot een afsluiting tekomen. In principe is het Colloquium, dat de deelnemers in aanraking brengt met zo'n beetje alle actuele zaken, die in de Econ. Gesch. aan de orde zijn, bedoeld voor gevorderde studenten).
- (e) Naast deze luistercolleges en werkgroepen worden nog colleges bij ons gegeven in Economie. Eén jaar (gewoonlijk het eerste kandidaatsjaar, maar het doet er weinig toe, hoe ver men met de geschiedenis studie is; ook een eerst-jaars kan heel best dit college volgen) elementaire economie (Jan Willem Drukker); een tweede jaar "losse" colleges, te geven telkens door een lid van het Economische Instituut, over een actueel onderwerp; men krijgt dan allerlei verschillende mensen te horen. Ik overweeg om die met ingang van het a.s. jaar te alterneren (week om week) met colleges in statistiek. Dit moet ik nog precieser bekijken. Het 'eerste' college in economie dient gevolgd door door iedereen, die econ. gesch. als vak (bijvak) voor het doctoraal-examen neemt; het 'tweede' college door wie de econ. gesch. kiest als hoofdvak; uiteraard volgen de hoofdvakkers ook het 'eerste' jaar economie. Het 'eerste' algemene economie college wordt gegeven op woensdagochtenden van 9-10; het 'tweede', vermoedelijk, op maandagmiddagen. Dit staat nog niet vast.

- (f) Dr. Van Holthoon is bereid, indien daarvoor belangstelling bestaat, capita selecta te geven over Sociale Geschiedenis (bij Prof. Baudet ligt de nadruk op de Economische Geschiedenis), in principe op woensdagmiddagen.

Onderwerpen:

A. Sociale achtergronden van de Franse Revolutie

B. De Utopische Socialisten.

- (g) Het is mogelijk, dat er op de maandagmiddag van 15-17 uur nog een werkgroep Capita Selecta wordt gevormd.

- (h) Een verzoek aan hen, die in één der werkgroepen willen meewerken, om zo spoedig mogelijk hierover contact op te nemen.

H. Baudet.

THEMAGROEP CONJUNCTUUR 1970-1971/1971-1972.

Het afgelopen cursusjaar hebben de deelnemers aan de themagroep conjunctuur studie gemaakt van verschillende conjunctuurtheorieën. Dit aan de hand van overzichten en de originele werken, waarin ze gelanceerd zijn.

Allereerst is er aandacht besteed aan de korte conjunctuurgolf, d.w.z. de fluctuaties in de economische groei en daarmee samenhangende grootheden met een periodiciteit van 3 tot 11 jaar. Nagegaan is, welke verklaringen er zoal zijn aangedragen sinds Juglar in 1860 duidde op het bestaan ervan, waarbij de rol van Keynes uiteraard niet is vergeten.

Er is gediscussieerd over de samenhang tussen economische fluctuaties in het verleden en bepaalde historische verschijnselen. Aandacht is hierbij besteed aan marxistische conjunctuurtheorieën, waarin ec. crises werden gezien als inhaerent aan de kapitalistische maatschappij (die op zijn laatste benen zou lopen). Zodoende waren deze theorieën een regelrechte aanval op Adam Smith c.s., de klassieke economen, die, op grond van de wet van Say, meenden, dat ieder aanbod een afzet zou vinden al had Malthus zijn bedenkingen.

In dit verband is het boek van S. de Wolff, "Het economisch getij", bestudeerd. Ondanks het feit, dat De Wolff nogal vreemd met statistisch materiaal manipuleerde, bleek het boek ook daarom zo interessant, omdat de crisis van 1929 er in aangekondigd werd.

Door onze belangstelling voor de samenhang tussen conjunctuur en hist. ontwikkelingen, heeft onze aandacht zich gedurende het afgelopen jaar van de korte- naar de lange conjunctuurgolf verplaatst.

Deze golfbeweging, met een periodiciteit van ong. 50 jaar, werd door de Rus N.D. Kondratieff beschreven in het "Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik" van 1926. Zijn naam is aan deze golf verbonden hoewel wij gezien hebben, dat al in 1913 de Nederlandse econoom J. van Gelderen erover heeft geschreven in een artikel "Springvloed, beschouwing over industriële ontwikkeling en prijsbeweging" (in "De nieuwe tijd" onder pseudoniem).

Volgens Kondratieff is de tijd waarin de lange golf een opgaande lijn vertoont (de hausse) er één van oorlogen en sociale onlusten terwijl er tijdens de neergaande fase (depressie) belangrijke ontdekkingen en

uitvindingen gedaan worden, die echter pas tijdens een nieuwe hausse toegepast worden.

Het lijkt ons aantrekkelijk, het komende jaar te besteden aan het toetsen en verder uitdiepen van de hierboven genoemde interdependencies.

Toch durven wij daar niet direct toe over te gaan, daarvoor bestaat er o.i. nog teveel onzekerheid over het karakter van de "Kondratieff". Een nadere analyse van Kondratieff's artikel liet zien, dat het statistisch materiaal, waarop hij zijn theorie in 1926 baseerde, zeer onvolledig was, zodat we eerst tot toetsing van de theorie zullen moeten overgaan, alvorens wij ermee kunnegaan werken.

Dit is dan ook het eerste programmapunt voor het komende cursusjaar. Allereerst zal de tot nu toe verschenen (niet zo uitgebreide) literatuur over de "Kondratieff" verzameld en bestudeerd worden. De afdeling Algemene Economie heeft hierbij, in de persoon van Drs. A. Nentjes, medewerking toegezegd.

Van de resultaten van dit onderzoek zal het verdere programma afhangen, waarbij ons de volgende mogelijkheden voor ogen staan.

- a) Indien het bestaan van de lange golf problematisch blijft: Verdere toetsing van het de laatste jaren in grote hoeveelheid aan het licht gekomen kwantitatieve gegevens.
- b) Na erkenning van het bestaan van de "Kondratieff" : Keuze van een lange golfbeweging (er zijn vanaf 1780 tot heden drie "Kondratieffs" geconstrueerd, de bekendste is de periode $\pm$ 1850 - 1896, waarin de grote depressie) en onderzoek naar de samenhang tussen deze golfbeweging en oorlogen, revoluties, sociale onlusten en/of innovations (de opkomst van nieuwe industriële producten, dit laatste zou goed passen in het onderzoek naar het consumentengedrag, dat momenteel binnen de afdelint Ec-soc. gesch. verricht wordt).

Toetreding van nieuwe deelnemers levert geen enkele moeilijkheid op, aangezien dit jaar in feite met een nieuw onderzoek begonnen wordt. Bovendien gaat het algemene college van het komend jaar van Prof. Baudet over het conjunctuurverschijnsel en zullen hier zeker de resultaten van het onderzoek van het afgelopen jaar ter sprake komen.

P. Kooy.

adv.

BOEKHANDEL BOSMA
BRUGSTRAAT 18
GRONINGEN tel. 050 - 126516

G R O T E V O O R R A A D A N T I Q U A R I S C H E
B O E K E N ? B R O C H U R E S , P A M F L E T T E N

op het gebied van g e s c h i e d e n i s , p o l i t i e k , e n z .